בס״ד

Pesach The Haggada Drink to Splitting the Hallel

Simon Wolf

The Mishna at the beginning of the tenth Perek of Masechet Pesachim indicates that even the poorest person from amongst Bnei Yisrael should not have less than four cups of wine for the night of the Seder.1 The Rashbam adds that if the destitute individual is unable to secure the four cups through charitable means, he must sell his clothing, borrow money or hire himself out in order to procure the four cups of wine.2 Later on, the Gemara seems to tie the urgency of obtaining the four cups for the Seder night as stemming from the fact that the reason for the four cups is in order to "publicize the miracle (פרסומי ניסא)."³ This derives from Rabbi Akiva's position that it is better to limit one's expenditures on Shabbat (and Yom Tov) and treat it similar to a weekday rather than accept funds from charity. Nevertheless, that principle is suspended with regards to sourcing the four cups for the Seder night even from charity given their importance due to the fact that they are intended to "publicize the miracle (פרסומי ניסא)."

There are two other Rabbinic Mitzvot which share in common this moniker of "publicizing the miracle (פרסומי ניסא)." The Gemara notes that in terms of prioritizing the performance of competing obligations that devolve upon an individual (נר חנוכה וקידוש) that the lighting of Chanuka candles takes precedence because their purpose is to "publicize the miracle (ניסא פרסומי)."

The Rambam extends to Chanuka candles the requirement to obtain them at any cost; "even an impoverished person whose only source of food is charity, he should lend out or sell his clothing in order to purchase oil and wicks and kindle [the Chanuka candles]."5

While this requirement is never explicitly mentioned in the Gemara, the Magid Mishne claims that the Rambam's source for this demand is based on the commonality between Chanuka candles and the four cups whose shared purpose is to "publicize the miracle (פרסומי ניסא)."6 Therefore, the Mishna's demand that even the poorest individual must secure four cups of wine on the Seder night is equally applicable to the procuring of Chanuka candles. The third instance where this description is proffered as the reason for the Mitzva is with regards to the reading of the Megilla.⁷ In this case, since there is nothing to obtain, as one can simply accomplish the Mitzva by hearing the Megilla being read, there is no need to specify any special requirement with regards to a destitute person.

The centrality to these Mitzvot of the miracle they come to commemorate is reinforced by the fact that these three Mitzvot (מקרא מגילה ד' כוסות, נר חנוכה,) also share in common the statement of Rabbi Yehoshua ben Levi. In each instance, he declares that women are obligated in these Mitzvot⁸ because either they were also beneficiaries of the miracle performed by God or they were the central players in securing God's miraculous salvation of Bnei Yisrael (שאף הן היו באותו הנס).

Despite the common term utilized to describe the purpose of these Mitzvot (פרסומי ניסא), the expression of this feature is by no means identical. The obligation to kindle the Chanuka candles devolves upon the household (וביתו) and its publicity is directed towards the broader public domain, possibly even to people who are not from Bnei Yisrael. With regards to the Megilla, the reading or hearing of it is a personal requirement and while that is sufficient to discharge one's obligation, there is a strong

www.swdaf.com

1

¹ משנה. ערב פסחים סמוך למנחה לא יאכל אדם עד שתחשך. אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב. ולא יפחתו לו מארבע כוסות של יין, ואפילו מן התמחוי. (פסחים צט:)

ולא יפחתו לו. גבאי צדקה המפרנסין את העניים כדתנן (פאה פ"ח מ"ז) אין פוחתין לעני העובר ממקום כו' אלמא לישנא דלא יפחתו אגבאי צדקה קאי והוא הדין נמי אם לעני העובר ממקום כו' אלמא לישנא דלא יפחתו אגבאי צדקה קאי והוא הדין נמי אם לא יתנו לו שצריך שיחזר בכל כחו אחריו אלא אורחא דמילתא נקט שרגילין ליתן לו ארבע כוסות וסדרן מפורש לפנינו. ומצינו בב"ר (פ' פח) רב הונא בשם רבי אבא אמר כנגד ארבע לשוני גאולה האמורין בגלות מצרים והוצאתי וגאלתי ולקחתי והצלתי בפ' וארא: ואפילו. הוא מתפרנס מתמחוי של צדקה דהיינו עני שבעניים דתנן במסכת פאה [פ"ח מ"ז] מי שיש לו מזון שתי סעודות לא יטול מן התמחוי אפילו הכי אם לא נתנו לו גבאי צדקה ימכור את מלבושו או ילוה או ישכיר את עצמו בשביל יין לארבע כוסות: (רשב"ם פסחים צט:)

פוסות: יו טב ב פסורם בט:) או נצרכא אלא אפילו לרבי עקיבא, דאמר: עשה ³ ואפילו מן התמחוי וכו'. פשיטא! - לא נצרכא אלא אפילו לרבי עקיבא, דאמר: עשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות - הכא משום פרסומי ניסא מודה. (פסחים קיב.)

⁴ אמר רבא, פשיטא לי: נר ביתו ונר חנוכה - נר ביתו עדיף, משום שלום ביתו. נר ביתו וקידוש היום - נר ביתו עדיף, משום שלום ביתו. בעי רבא: נר חנוכה וקידוש היום וקידוש היום - נר ביתו עדיף, משום שלום ביתו. בעי רבא: נר חנוכה וקידוש היום עדיף - דתדיר, או דילמא: נר חנוכה עדיף, משום פרסומי ניסא?

בתר דאבעיא הדר פשטה: נר חנוכה עדיף, משום פרסומי ניסא. (שבת כג:)

5 מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס

ולהוסיף בשבח הקל והודיה לו על הנסים שעשה לנו, אפילו אין לו מה יאכל אלא מן

הצדקה שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן ונרות ומדליק. (רמב"ם הלכות מגילה

וחנוכה ד.יב)

⁶ מצות חנוכה וכו'. שם (דף כ"ג:) אמר רב הונא הרגיל בנר חנוכה הויין לו בנים ת"ח: ומ"ש רבינו אפילו אין לו מה יאכל וכו'. נראה שלמדו ממה שנתבאר פ' ז' מהלכות חמץ ומצה שאפילו עני שבישראל לא יפחות מד' כוסות והטעם משום פרסומי ניסא וכ"ש בנ"ח דעדיף מקדוש היום כמו שיתבאר בסמוך: (מגיד משנה הלכות מגילה וחנוכה ד.יב)

⁷ בעי רבא: מקרא מגילה ומת מצוה הי מינייהו עדיף? מקרא מגילה עדיף משום פרסומי ניסא, או דלמא מת מצוה עדיף - משום כבוד הבריות? בתר דבעיא הדר פשטה: מת מצוה עדיף. דאמר מר: גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה. (מגילה בי).

⁸ אשה ודאי מדליקה, דאמר רבי יהושע בן לוי: נשים חייבות בנר חנוכה, שאף הן היו באותו הנס. (שבת כג.) \\ ואמר רבי יהושע בן לוי: נשים חייבות בארבעה כוסות הללו, שאף הן היו באותו הנס. (פסחים קח.) \\ ואמר רבי יהושע בן לוי: נשים חייבות במקרא מגילה, שאף הן היו באותו הנס. (מגילה ד. \\ ערכין ג.)

באון א מגירו, שאף זון זיין באונו זונט. (מגירו ד. זי עוכין ג.)
שאף הן היו באותו הנס. דאמר במס' סוטה (ד' יא ב) בשכר נשים צדקניות שהיו
באותו הדור נגאלו וכן גבי מקרא מגילה אמר הכי משום דעל ידי אסתר הוה וכן גבי
חנוכה במס' שבת (ד' כג א) לשון מורינו הלוי: (רשב"ם פחים קח:) \\ היו באותו הנס
פי' רשב"ם שעל ידם נגאלו וכן במגילה ע"י אסתר ובחנוכה ע"י יהודית וקשה דאף
משמע שאינן עיקר ועוד דבירושלמי גריס שאף הן היו באותו ספק משמע באותה
סכנה דלהשמיד להרוג ולאבד והא דאמרינן דפטורות מסוכה אף על גב דאף הן היו
באותו הנס כי בסוכות הושבתי התם בעשה דאורייתא אבל בארבעה כוסות דרבנן
תיקנו גם לנשים כיון שהיו באותו הנס. (תוספות פסחים קח:)

בסייד

preference for it to be read in a Minyan and larger communal setting. Whereas, for the four cups, it is the leader of the household's duty towards the gathered family (אָבָּדְתָּ לְבִּנְלְי) of the older generation towards the younger generation (אָהָיָה בִּייִשְּאָלְּךָ בִּנְךָּ) With the audience for these Mitzvot being so diverse — Chanuka candles - the public at large, Megilla - the community and the four cups - the family — there must be some other common denominator that expresses their shared aspect of "publicizing the miracle (פרסומי ניסא)."

The Mishna in Pesachim records a dispute between Beit Hillel and Beit Shamai as to until which part of Hallel does one recite at the conclusion of Maggid.¹³ In the subsequent Mishna, it notes that the remainder of the Hallel is completed over the third cup of wine after Birkat HaMazon.¹⁴ It is clear from these Mishnayot that the recitation of the Hallel is an integral part of the Seder night. The Gemara in Pesachim does bring a source for the singing of Hallel while one eats the Korban Pesach from the verse in Yishayahu.¹⁵ There, the Navi

prophesied that the salvation from the army of Sancheriv laying siege to Yerushalayim will be so great that it will precipitate song and praise similar to that which is done on the night that is sanctified for celebration (הַּשִּׁירֹ יְהְיֶה לָלֶם כְּלֵיל הָתָקְדֵּשׁ־חֵג)¹⁶ which the Gemara identifies as the Seder night.¹⁷ There is a broader dispute as to whether Hallel in general is a Torah requirement¹⁸ or only a Rabbinically mandated Mitzva. 19 This difference of opinions is further complicated with regards to the recitation of Hallel at night²⁰ and in particular with regards to its inclusion in the Seder.²¹ The most perplexing aspect of the inclusion of the Hallel at the Seder is its division into two parts which then precipitates a flurry of discussion as to how and whether to recite a Beracha on the Hallel included in the Seder. The Yerushalmi in Berachot seems to imply that one should recite two Berachot on the Hallel, one before each recitation22 a view espoused by many of the Geonim and Rishonim.²³ Whereas, some of the Geonim and the Ba'alei HaTosafot believe one should make no Beracha whatsoever.24 The Tur subscribes to this view, but praises the practice

¹⁰ מגילה בי"ד ובט"ו צריך לחזור אחר עשרה, ואם אי אפשר בעשרה קורים אותם ביחיד. +הגה: ויש להסתפק אם נשים מצטרפות לעשרה. (הגהות אשירי פ"ק טור סי' תרפ"ט) ואם קראו אותם בציבור, ואיזה יחיד לא שמעה, יוכל לקרות אפילו לכתחלה ביחיד, הואיל וקורין אותם באותה העיר בעשרה (ב"י בשם א"ח); וכשהיחיד קורא אותה בזמנה, צריך לברך עליה. (ב"י). + (שולחן ערוך אורח חיים תרב) \/ אחר עשרה - ואם בעת ההוא קורין אותה בצבור בבהכ"נ אז אפילו יש לו ק' אנשים בביתו מצוה לילך לשם משום ברוב עם הדרת מלך וכן מי שהיה ביתו סמוך לביהכ"נ וחלונותיו פתוחות לביהכ"נ אפ"ה צריך לילך לבהכ"נ לכו"ע משום ברוב עם ועיין בבה"ל: (משנה ברורה תרצ,סב)

וֹהְגַּדְתָּ לְבִנְרָ בַּיָּוֹם הַהָּוֹא לֵאמֶר בַּעֲבְוֹר זֶּה עָשֶׁה יְקוֹקְ לִּי בְּצֵאתִי מִמְצְרֵיִם: (שמות יג,ח) וֹהְנָדְתָּ לְבִנְרָ בַּיָּוֹם הַהָּוֹא לֵאמֶר מַה־זָאת וְאָמֵּרְתָּ אַנְּיוֹ בְּחָזֶק דָ הוֹצִיאָנוֹ יְקֹוֶק מִמְּצְרֵים ^{12} וְהָיָה בְּיִּשְׁרָתְּ אַנְּיוֹ בְּחָזֶק לִי הוֹצִיאָנוֹ יְקֹוֶק מִמְּצְרֵים ^{12} מַמְּצְרָים מַמְּצְרָים מַרְיִּבְּיוֹם: (שמות יג,ד) מַרְיִּבְּיוֹם: (שמות יג,ד) מַרְיִּבְּיוֹם: (שמות יגד)

(שמות יג,יד) מָבָּיִת עָבָדְים:

¹עד היכן הוא אומר בית שמאי אומרים עד אם הבנים שמחה ובית הלל אומרים עד חלמיש למעינו מים וחותם בגאולה רבי טרפון אומר אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים ולא היה חותם רבי עקיבא אומר כן ה' אלקינו ואלקי אבותינו יגיענו למועדים ולא היה חותם רבי עקיבא אומר כן ה' אלקינו ואלקי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתינו לשלום שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים כו' עד ברוך אתה ה' גאל ישראל: (משנה פסחים י,ו)

שם מן הדבורים זמן הפסורים כו עד בדרון אומר דרגאל ישראל. (משנה פסורים י,ו) 14 מזגו לו כוס שלישי מברך על מזונו רביעי גומר עליו את ההלל ואומר עליו ברכת השיר בין הכוסות הללו אם רוצה לשתות ישתה בין שלישי לרביעי לא ישתה: (משנה פסחים י,ו)

למשנה. מה בין פסח הראשון לשני? הראשון אסור בבל יראה ובל ימצא, והשני חמץ ומצה. מה בין פסח הראשון לשני? הראשון אסור בבל יראה ובל באכילתו. זה וזה ומצה עמו בבית. הראשון טעון הלל באכילתו, והשני אינו טעון הלל בעשייתן ונאכלין צלי על מצה ומרורים ודוחין את השבת. (פסחים צה.) \\\
החלונות ועובי החומה וכו'. אמר רב: גגין ועליות לא נתקדשו. איני? והאמר רב משום רבי חייא: כזיתא פסחא והלילא פקע איגרא. (פסחים פה:)

1ºהַשִּׁיר יְהָרֶה לָּכֶּׁם כְּלֵיל הִתְקַדֶּשׁ־חֲג וְשִׁמְחַת לַבְּׁב כְּהוֹלֵך בֶּחְלִּיל לְבָוֹא בְהַר־יִיקֹּוֶק אֶל־ צָּוּר יִשְׂרָאֵל: (ישעיהו ל,כט)

¹⁷הראשון טעון הלל באכילתו וכו'. מנא הני מילי? - אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהראשון טעון הלל באכילתו וכו'. מנא הני מילי? - אמר קרא השיר יהיה לכם כליל התקדש חג, לילה המקודש לחג - טעון הלל, לילה שאין מקודש לחג - אין טעון הלל. זה וזה טעונין הלל בעשייתן כו'. מאי טעמא? - איבעית אימא: לילה קא ממעט, יום לא קא ממעט. ואיבעית אימא: אפשר

ישראל שוחטין את פסחיהן ונוטלין את לולביהן ואין אומרים הלל? (פסחים צה:) 18 ספר המצוות לבה"ג עשה קא

¹⁹ רמב"ם ספר המצוות שורש א' והלכות \\ ולא הלל של חנוכה בלבד הוא שמדברי סופרים אלא קריאת ההלל לעולם מדברי סופרים בכל הימים שגומרין בהן את ההלל, ושמונה עשר יום בשנה מצוה לגמור בהן את ההלל, ואלו הן: שמונת ימי החג, ושמונה ימי חנוכה, וראשון של פסח ויום עצרת, אבל ראש השנה ויום הכפורים אין בהן הלל לפי שהן ימי תשובה ויראה ופחד לא ימי שמחה יתירה, ולא תקנו הלל בפורים שקריאת המגילה היא ההלל. +השגת הראב"ד: אלא קריאת ההלל לעולם מדברי סופרים בכל הימים שגומרין. א"א ויש בהם עשה מדברי קבלה השיר יהיה לכם כליל התקדש חג (ישעי' ל,כט).+ (רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה ג,ו)

20 מאי שגא הני? הואיל ויחיד גומר בהן את ההלל, דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק, שמונה עשר ימים שהיחיד גומר בהן את ההלל: שמונה ימי החג, ושמונה ימי חנוכה, ויום טוב הראשון של פסח, ויום טוב (הראשון) של עצרת; ובגולה עשרים ואחד: תשעה ימי החג, ושמונה ימי חנוכה, ושני ימים טובים של פסח, ושני ימים טובים של עצרת. (ערכין י.) \\ וגומרין את ההלל כל שמונת ימי חנוכה. בשלשה פרקים הראשונים, אין משיבין, ואין צריך לומר לשאול, בשנים האחרונים, שואלין www.swdaf.com

מפני היראה ומפני הכבוד, ואילו הן שלשה ראשונים, הללו עבדי י"י, בצאת ישראל, אהבתי, שנים האחרונים, הללו את י"י, הודו לי"י. וצריך לברך בתחילתו ולקרותו בנעימה, דתניא ר' שמעון בן יהוצדק אומר, ימים שמונה עשר ולילה אחד, יחיד גומר בהן את ההלל, ואילו הן, שמונת ימי חנוכה, ושמונת ימי החג, ויום טוב של עצרת, ויום טוב הראשון של פסח ולילו, ובגולה אחד ועשרים יום ושני לילות. ומצוה הן המובחר לקרות את ההלל בשני לילות של גליות, ולברך עליהן, ולאומרן בנעימה, לקיים מה שנאמר ונרוממה שמו יחדיו, וכשהוא קורא אותו בביתו אינו צריך לברך, שכבר בירך ברבים. (מסכת סופרים כ,ז)

²¹ משנת יעב"ץ אור החיים יח,ב ויט,א-ו ²² התיב רבי ירמיה הרי גאולה. שנייא היא דמר רבי יוחנן הלל אם שמעה בבית הכנסת יצא, התיב רבי עליווזר בי רבי יוסה קומי ר' יוסה והא סופה, א"ל ושתים הנה אחת

יותיב רבי יו מיה הו י גאולה. שנייא היא דמר רבי יותן היל אם שמעה בבית הכנסת יצא. התיב רבי אליעזר בי רבי יוסה קומי ר' יוסה והא סופה. א"ל שתים הנה אחת לבא ואחת לשעבר. (ירושלמי ברכות א,ה)

23 במסכת סופרים משמע שצריך לברך לילי פסחים תחילה על קריאת הלל וכן בירושלמי דפירקין משמע שצריך לברך שני פעמים אחת בתחלת הסעודה בהתחלת הל ואחת לאחר הסעודה בלא לנו ואין מברכין לגמור מפני הפסק הסעודה וכן אמרו הלל ואחת לאחר הסעודה בלא לנו ואין מברכין לגמור מפני הפסק הסעודה וכן אמרו בשם ר"י מדנפיר"א בר רבי אברהם וכן נהג מהר"ם. שוב מצאתי בתוספות ע"פ שה"ר שמשון פירש הירושלמי בע"א שאין לברך עליו כלל וכן כתב ס"ה וז"ל ומורי רבי יהודה כתב שהירושלמי לא דבר כן אלא במקום שאין מפסיקין בהלל כגון אדם שעושה הסדר בבית אחר ומכל מקום מברך שתי פעמים מפני הפסקת שפוך חמתך לכן יש לברך עליו אבל אנו שמפסיקין

בסעודה ולפי הכוסות אין לברך, ע"כ. (הגהות מיימומיות חמץ ומצה ח,ה אות ה) מברכין לגמור ומייתי ראיה מירושלמי (דפרק א') מההיא דמייתי עלה דכל הברכות פותחין בברוך חוץ מן הברכות הסמוכות לחברתה וברכת הפירות והמצות ופריך בירושלמי עלה והא איכא גאולה פירוש אשר גאלנו דסמוכה לחברתה ואמאי פותחת בברוך שנייא דאם שמעה בבהכ"נ יצא ופריך והרי סופה פירוש יהללוך דאינה סמוכה שהסעודה מפסקת ואפ"ה אינה פותחת בברוך ומשני שתים הנה אחת להבא ואחת לשעבר פירוש אחת להבא זו היא אותה ברכה שמברכין אחר אכילה לגמור ולאותה ברכה היא סמוכה אחת לשעבר היינו אותה שבירך קודם אכילה אלמא דמברכין שני פעמים אבל זה הפירוש אינו מיושב דהרי סיפא משמע דקאי אברכה דאשר גאלנו דקאי בה מתחלה אלא ודאי אברכה דאשר גאלנו קאי כאשר אפרש מיהו משמע בירושלמי כאשר פירשתי תחלה שהיו מברכין ב' פעמים תחלה וסוף אבל אומר ר' יהודה דזו היא תמיהא גדולה מאחר שבירך קודם אכילה אמאי מפסיק ואוכל בינתים שהרי בימים שאין יחיד גומר בהן את ההלל כיון שבירך תחלה כמו הכא אינו מותר לפסוק אלא מפני הכבוד דאי בשלא בירך אמאי לא יפסיק באמצע אפילו שלא מפני הכבוד הא לא היה מפסיק שום ברכה אלא נראה הא דפריך בירושלמי הרי גאולה דמשמע דמברכין עליה בתחלה איירי באדם שעושה הסדר בבת אחת שאז אינו מפסיק שאינו צריך אבל אנו שמפסיקין לאכול אין לנו לברך כלל לא בתחלה ולא בסוף והא דקאמר בירושלמי והרי סיפא זהו אשר גאלנו דחותמת בברוך ואמאי והא הודאה בעלמא היא כברכת פירות ואמאי חותמת בברוך ומשני שתים הנה שתי גאולות אחת להבא ואחת לשעבר פירוש לעתיד כמו יגיענו וגם היא ארוכה קצת וגם יש בה לשעבר כמו אשר גאלנו מגאולת מצרים לפיכך חותמת בברוך ומה שהקשה מיהללוך שאינה סמוכה לפי מה שפרשתי עתה ואפ"ה אינה פותחת בברוך יש ליתן . טעם לפי שהיא הודאה בעלמא ואפילו שהיא ארוכה קצת תקנו בה חתימה ולא פתיחה כמו אלהי נשמה. וכן משמע בירושלמי שהיה דרכן לומר הלל בבית הכנסת ואח"כ שותין כוסות שלהם בביתם בלא שום סדר דבעי בירושלמי (פ' ע"פ) שתאן בבת אחת מהו פירוש זה אחר זה בלא הלל וסדר בינתים מהו שמעינן מן הדא דא"ר

בס"ד

of reciting the Hallel in Shul on the night of Pesach with a Beracha in order to alleviate the need to do so at the Seder.²⁵ interesting and seemingly difficult position is that of the Ramban who cites a Mesora from his teachers that one most certainly should recite a Beracha on the Hallel of the Seder since "there is no more obligatory Hallel than the one recited together with the eating of the Korban Pesach which is the time of the Geula."26 Addressing the concerns of those that believe no Beracha (or two Berachot) should be recited because of the interruptions, including the meal, after beginning the Hallel, he claims that anything that is established in that manner (דסדרו של יום אינו הפסק) from the outset is not deemed an interruption (שכך תקנו אותה מתחלה בהפסקה זו). All of this begs the question as to why is it that the Hallel is split into two sections in the Haggada and especially according to the Ramban who sees it as a purposeful and premeditated institution rather than a developed tradition.

The Korban Pesach is a form of Korban Shelamim that has many unique features including the fact that it must be eaten roasted²⁷ and together with Matza and Maror.²⁸ Furthermore, the Pesach must be eaten in a single house or location²⁹ and none of it may be

יוחנן הלל אם שמעה בבית הכנסת יצא וכן משמע בתוספתא דמי שלא היה יודע ונכנס בבית הכנסת וכו' והשתא נמי מיושב דבשביל כך פותחת ברכה דאשר גאלנו בברוך דטעמא שאינה סמוכה כי הא דאם קרא הלל בבהכ"נ יצא. (תוספות ד"ה ימים ברכות יד.)

left over until the morning.30 It is, in fact, most similar to a Korban Toda, a thanksgiving offering. The Korban Toda is also a type of Shelamim that has special requirements. It is offered along with thirty Matzot (three types consisting of ten each) and ten loaves of Chametz. In addition, it may only be eaten for a single day and night.31 The Abarbana'el, number commenting on the large accompanying loaves of bread and Matza as well as the short time frame in which to consume that Korban, suggests the intentionally forced the individual offering thanks to deal with more food than he can consume. This is so that he will be forced to share this offering with his friends and family who will eat and celebrate with him and which will lead to the "publicizing of the miracle (כדי לפרסם הנס)." It will cause the invitees to question him about the reason for the celebration and when he explains it is for the miracles God performed for him, it will in turn lead to more thanks and praise to וישאלו זה את זה על מה היה תודתו והוא יגיד) God להם הנסים והנפלאות שעשה עמו השם וירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו).32 The Korban Pesach and Toda share in common that they are the only two sacrifices where the Torah mentions explicitly that they may not be left over until the morning.³³ They share the same short window in which one may consume them and they also

באכילתם) [הראשון טעון הלל באכילתו], וסמכוהו על המקרא דכתיב השיר יהיה לכם כליל התקדש חג ולמה לא יברכו. וההפסקה שנתקשית על הגאונים והלא הם אמרו שכל מצוה אחת אם הפסיק ושח בינתים אינו חוזר ומברך, כמו שהלל שמברכים קודם לקריאתו ואעפ"כ בין פרק לפרק פוסק ולא הוצרך לחזור ולברך, ולכתחלה מתירין לו אף בק"ש מפני הכבוד ומפני היראה, ועוד שלדבריהם שם תקיעות דמיושב ותקיעות דמעומד ברכה אחת לכולן ואסור להפסיק בהן ואעפ"כ אומר תפלה ואשרי דסדרו של יום אינו הפסק, ואף כאן אינו הפסק שכך התקינו למצוה וסדרו של יום הוא. וחוץ מאלו מצאתי גדולה ממנה ברכת התורה, דמעיקר תקנתא הפותח מברך לפניה והחותם לאחריה, והרי כאן כמה הפסקות שזה בירך וקרא ונסתלק והלך לו ושמא יצא לשוק וזה קורא בברכה שלו עד שבעה ואחרון . מברך בסוף ופוטר בברכה שלו שש הראשונים, והטעם כיון דקריאת כל השבעה חובה ליום מצוה אחת היא ואין הפסקות שלהם כלום שעיקר מצוה זו בהפסקות הללו הוא, וכן קריאת הלל על אכילת פסחים ומצה חובה ואין הפסקה של סעודה גורמת ברכה לא בתחלה ולא בסוף שכך תקנו אותה מתחלה בהפסקה זו הלכך מברך בתחלת מצוה וסופה, והפסקות של קריאת תורה גדולה מזו שהיא באנשים הרבה לפיכך ברכה שבסוף פותחת בברוך, שלא עשו ברכתו של זה כסמוכה לברכת של אחר אבל בהלל כיון שאחד מברך לשתיהן עשו אותן כסמוכות והנה אמת ונכון. (רמב"ן פסחים קיח. וע"ש באריכות)

י וְאָלְלָּוּ אֶתֹ־הַבָּשֶׁר בַּלָּיְלָה הַזֶּה צְלִי־אֲשׁ וּמַצּׁוֹת עַל־מְרֹרֵים יֹאכֶלְהוּ: אַל־תּאַכְלְּוּ מִמֶּנוּ נָׁא וּבָשֵל מְבֻשֶּל בַּמֵּיִם בִּי אִם־צְלִי־אֵשׁ רֹאשִׁוֹ עַל־כְּרָעֻיו וְעַל־קְרְבָּוֹ: (שמות יב,ח-ט)

²⁸ וְאָלְרֶלָּוּ אֶתֹּ־הַבָּשֶׁרֹ בַּלְּיָלֶה הָזֶּה צְלִי־אֲשׁ וֹמֵצֹּוֹת עֵל־מְרֹרֶים יֹאְכְלָהוּ: (שם יב,ח) ²⁹ בְּבֵיִת אֶחָד יַאָלֶל לֹא־תוֹצִיא מִן־הַבֵּיֵת מִן־הַבָּשֶר חִוּצָה וְעֻצֶם לָא תִשְׁבְּרוּ־בְוֹ: (שם יב.מו)

(אֹר־תּוֹתִירוּ מְמֵּנוּ עַד־בְּקֶר וְהַנֹּתַר מְמֵנוּ עַד־בְּקֶר בְּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ: (שמות יב,י) // לְאַר תִּשְׁחָט עַל־חָמֵץ דְּם־זִבְחָי וְלֹא־יָלִין לְבֹּקֶר זֻבָּח חָג הַפָּסְח: (שמות לד,כה) // לְאַר יַשְׁשְׁלֵח וְלֹא יַלִין לְבֹּקֶר זֻבְּח חָג הַפָּסְח יַשְשִּׁי אֹתְוֹ: (במדבר ט,יב) יַשְׁאִירוּ מְּמֶנוּ עַדְּבֹק הַשְּׁעָן לְאִי שְׁבְּרוּ־בֵּן כְּלְּלֹי חָשְׁת הַפָּסְח יַשְשִׁי אֹתְוֹ: (במדבר ט,יב) ווֹ זְּאַת תּוֹלֶת זֶבְח הַשְּׁלְמֵים אֲשֶׁר יְקְרֵיב לִיקֹוְק: אָם עַל־תּוֹדָה יַקְרֹי מְבְּלֵּת חַלְּת הַשְּׁמָן וּכְּלֶּת הַלְּלֶת בְּשְׁמָן וּכְלֶּת הַלְּת הַלְּלֶת בְּשְׁמָן וְסְלֶת מֵלְּה חָמָץ יַקְרָב מְקְרבְנוֹ עַל־זֶבַח תּוֹדֵת שְׁלְמֵיו: וְהַקְּרִיב מְמֵנּוּ אֶחָר מְנֶל־קרבְּן תִּרוּמָה לֵיקוֹנְק לַכֹּהֵן הַזֹּרֶק אֶת־דָּם הַשְּׁלְמֵים לְוֹ יִהְיָה: וּבְשַּׁר זֻבַּח תּוֹדֵת שְׁלְמֵיו: וְבְּלֵר זְבַר מִמְנַל יְאַר זְבָּח מְמֵנֵּנוּ בְּבָּלְר: (ויקרא ז,יא-טו)

32 ... וכך היה מספר לחמי התודה ועם זה נשיב גם כן למה הבדיל השם שלמי תודה להיותם נאכלים ליום ולילה ושאר השלמים נאכלים לשני ימים ולילה אחד כמו שמבואר בפרשה. כי הנה היה זה כדי לפרסם הנס וזה שהבעל שלמי תודה כשהוא רואה ששלמיו אינם נאכלים אלא ליום ולילה עד חצות הוא מזמין על שלמי תודתו אחיו ואוהביו ומיודעיו לאכול ולשמוח עמו וישאלו זה את זה על מה היה תודתו והוא יגיד להם הנסים והנפלאות שעשה עמו השם וירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו. (אברבנאל ויקרא ז,א)

עיין הערה מ 13 ו31 \\ וְכִי־תִּזְבְּתִוּ זֶבֶח־תּוֹדֶה לִיקֹוּק לְרְצֹנֶכֶם תִּזְבְּחוּ: בַּיָּוֹם הַהוּא יַאְכֵּלל לְא־תוֹתִירוּ מִמֵּנּוּ עַד־בְּקָר אָנֵי יְקֹוּק: (ויקרא כב,כט-ל)

3

_

בו כויד ייי. הונוהגין באשכנז כשמגיעין עד לפיכך מגביה כל אחד כוסו ואוחזו בידו עד סיום ברכת ^{25} אשר גאלנו והכי איתא במדרש שוחר טוב כשמגיע ללפיכך אוחז כוסו בידו כדי לומר שירה על היין בענין ברכת ההלל איכא פלוגתא דרבוותא ריצב"א היה מברך עליו ב"פ אחת קודם אכילה ואחת אחר אכילה וכן היה נוהג ה"ר מאיר מרוטנבורק וכ"כ רב האי ורב צמח ורב עמרם אבל הרי"ץ גיאת ואבי העזרי כתבו שאין לברך עליו כלל לפי שחולקים אותו לשנים לפני הסעודה ולאחריה וא"כ האיך יברכו כיון שפוסקים באמצע וכן היה נוהג א"א הרא"ש ז"ל וכן ראוי לעשות בכל "דבר שיש ספק בברכתו שאין לברך דברכות אינן מעכבות ויש מקומות שנוהגין לקרות ההלל בב"ה בציבור כדי שלא יצטרכו לברך עליו בשעת ההגדה ומה טוב ומה נעים ההיא מנהגא ויש לו סמך במסכת סופרים דאיתא התם תניא ר"ש בן יוצדק אומר י"ח ימים ולילה אחת גומרין בהן ההלל ובגולה כ"א יום וב' לילות ומצוה מן המובחר לקרות ההלל בב' לילות של גליות ולברך עליו ולאמרה בנעימה ולקיים מה שנ' ונרוממה שמו יחדיו וכשהוא קורא בביתו א"צ לברך שכבר בירך עליו ברבים... (טור או"ח הל' פסח תעג) לי הצרפתי בר אברהם הצרפתי ז"ל שקבל מרבו רבי יצחק בר אברהם הצרפתי ז"ל קבלתי מפי מורי רבי יהודה ^{26} שהלל בלילי פסחים טעון ברכה אשר קדשנו לגמור את ההלל, והביא ראיה מן הירושלמי כמו שאני עתיד לכתוב כאן, אבל הגאונים ז"ל הזכירו בשם רב צמח ז"ל שאין מברכין עליו מפני שחולקין אותו, וקשו לעצמן שהרי אחריו מברכין יהללוך ושנינו (נדה נ"א ב') כל שטעון ברכה לאחריו טעון ברכה לפניו, והן השיבו אין למדין מן הכללות, ואין זה כלום. ואחרונים אמרו יהללוך אינה ברכה לסוף הלל אלא ברכה היא שתקנו חכמים לכוס רביעי וחובה לכוס היא באה, וגם זה אינו נכון שאם היתה ברכה בפני עצמה היו פותחין בה בברוך, שזה כלל גדול הוא בכל ברכה שאינה סמוכה שהיא פותחת בברוך, ואין אחת בכולן שהיא יוצאת מן הכלל בברכת המצות וברכת הנהנין. ואל תשיבני מברכות של שבח כגון צרכי עמך ישראל מרובין ופרנסתן מעוטה ברכות כ"ט ב', עיין שם) וכגון מודים אנחנו לך על כל טפה וטפה שהורדת לנו (שם) נ"ט ב'), דהני לפי שאין בהן עשיית מצוה ולא הנאה ממש תקנו אותן כך, אבל בברכות של חובה כגון ברכת המצות וברכת הפירות אין בהן ברכה בלא פתיחה אלא בסמוכות, ועוד שהברכה בעצמה מורה שהיא ברכה של תשבחות ואין בה ענין לגאולה של מצרים אלא לקריאת הלל וזמרה שקרינו לפניו, וכיון שכן למדנו לברכת השיר שהיא סמוכה לברכה שלפני קריאת ההלל, ודמיא לברכה אחרונה שבק"ש וברכה של פסוקי דזמרה ושל קריאת ההלל עצמו בימים שהיחיד גומר אותו בהן, אלא שבשאר הימים מקום שנהגו מברך לא נהגו לא, ובזה קבעוה חובה מפני שהיא עיקר קריאתו של הלל באכילת פסחים, ועוד כדי שתהא ברכה לכל כוס וכוס...עכשיו למדנו מכלל הדברים שהלל זה בלילי פסחים טעון הוא ברכה לגמור את הלל, שאין דרך בפירוש הירושלמי אלא כמו שפירשנו, וביררנו אותו עם שאר הדברים המתבררים עמו ממסכת סופרים. ותמה על עצמך היאך לא יהא טעון ברכה שאין לך הלל חובה כאכילת פסחים שהוא שעת גאולה, וכן שנינו (צ"ה א') (וזה וזה טעון הלל www.swdaf.com

בסייד בסייד

both encourage joining others in the partaking of the Korban.³⁴ The Korban Pesach similar to the Toda includes breads adjusted for its context to be only Matza and the addition of Maror. If that is the case, then the purpose of the Pesach as a modified Toda would be similar in nature and that is to encourage and facilitate questioning by the invited audience as to why the need for celebration and the response of it being precipitated by God's miraculous salvation would then lead to praise and thanks to God.

The Rabbeinu Dovid, in explaining the view of the Rav Hai Ga'on that one does not recite a Beracha on the Hallel of the Seder because it was instituted as a song rather than a recitation, suggests that is because the Hallel is just a way to enhance the drinking of the cups of wine and not an obligation in and of itself.35 Others view this as reason to believe that there is a higher level of obligation on the night of Pesach because the song reflects an instinctive response to one's experiencing the miraculous salvation of God (בָּכַל דּוֹר וַדוֹר חַיַּב אַדַם לְרָאוֹת אֶת עַצְמוֹ כָּאָלוּ הוּא יָצָא מִמְצְרַיִם ^{36} and may be why the Rambam independently records the Mitzva to recite the Hallel during the Seder³⁷ and does not include it with his discussion of other recitations of the Hallel in Hilchot Chanuka.38 The Ramban indicates that the Hallel is a general Torah obligation that stems from the obligation to be happy and celebrate on Yom Tov and while performing the Mitzvot. This is particularly acute on the night of Pesach where the song of salvation and thanks is sung to God while consuming the Korban Pesach and becomes a paradigm for future redemptions (הַשִּׁירֹ יָהֵיָה לַלֶּם 39.(כָּלִיל התִקדֵשׁ־חֵג

___

There is one more Mitzva that the Gemara terms as having the title of "publicizing of the miracle (פרסומי ניסא)" and that is the singing of Hallel.40 While the Gemara makes this comment more broadly about Hallel, the Tosafot utilizes this commonality between the four cups and the Hallel of the Seder night to establish that women are obligated in this Hallel since they were also beneficiaries of the miracle (אף הן היו באותו הנס).⁴¹ With regards to the Mitzvot of lighting Chanuka candles and the reading of the Megilla which are both to "publicize the miracle," the Rambam records a similar purpose for them. The Rambam describes the Mitzva of Chanuka candles in the following manner, "The Mitzva of kindling Chanukah lamps is a beloved Mitzva. A person should be fastidious in its observance in order to publicize the miracle (כדי להודיע הנס) and thereby increase the praise of God (ולהוסיף and expressions of thanks for the miracles which He performed on our behalf (והודיה לו על הנסים שעשה לנו)..." This description is the preface to the demand that a needy person go to great lengths to acquire Chanuka lights and the ruling that when one is faced with limited funds that Chanuka candles take priority over wine for Kiddush which, as discussed previously, are both the result of the "publicizing of the miracle (פרסומי ניסא)" associated with Chanuka candles. With regards to Megilla, which the Gemara equates to Hallel (קרייתא זו הלילא),42 the Rambam explains that it was instituted in order to mention the praises of God, the salvation He has provided us and that He is responsive to our cries, in order that we should bless and praise Him and make known to the future generations that that which God promised in the Torah is indeed true (וכדי להודיע לדורות הבאים שאמת מה שהבטיחנו בתורה כי מי גוי גדול אשר

³²טיין הערות 47 ו³⁴ איין הערות ³⁴

ים. ד"ה אבל ^{35} רבינו דוד פסחים קיח. ד"ה אבל

³⁶ חידושי הגרי"ז הלכות חנוכה ג,ו

³⁷ ואומר לפיכך אנו חייבין להודות להלל לשבח לפאר להדר לרומם לגדל ולנצח למי שעשה לנו ולאבותינו את כל הנסים האלו והוציאנו מעבדות לחירות מיגון לשמחה ומאפלה לאור גדול ונאמר לפניו הללוי-ה, ה הללוי-ה הללו עבדי ה' וגו' עד חלמיש למעינו מים, וחותם ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים והגיענו ללילה הזה לאכול בו מצה ומרורים, ובזמן הזה מוסיף כן ה' אלקינו ואלקי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים שיגיע דמם על קיר מזבחך לרצון ונודה לך שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו ברוך אתה ה' גאל ישראל, ומברך בורא פרי הגפן ושותה הכוס השני. (רמב"ם הלכות חמץ ומצה ח,ה \" ועיין הערה 19)

עיין הערה 21 ³⁸ עיין הערה 21

^{...} אבל התעוררנו על ההלל מפני שאין לנו מפורש בהלל שלשחיטת הפסח ואכילתו והלל שלנטילת לולב דאורייתא וראשון דפסח ועצרת. בכל אלו אין לנו ראיה שיהא מדבריהם. וכבר אמרו בגמר תענית (כח ב) הלל דראש חדש לאו דאורייתא ומשמעות זה דבימים שהיחיד גומר בהם את ההלל הוא דאורייתא. ובמסכת ערכין (יב) דרשו בו השיר יהיה לכם כליל התקדש חג לילה המקודש לחג טעון שירה שאינו מקודש לחג אינו טעון שירה. ואף על פי שזה מדברי קבלה הוא, אבל יאמר הנביא כי ישירו לאל המושיע אותם מיד סנחריב כאשר הם משוררים בליל התקדש חג והוא ליל אכילת הפסח שהיו משוררין בקול גדול כמו שאמרו (פסח' פה ב) כזית פסחא והלילא פקע איגרא. ועוד אם הוא מדבריהם למה יתמה ר' יוסי אפשר שחטו ישראל את פסחיהם ולא אמרו שירה נטלו את לולביהן ולא אמרו הלל. והלא דוד אמרו כדברי הרב והוא ובית דינו תקנוהו או ב"ד שלאחריהם תקנו אותו על הפסח ועל הלולב וכיון שתקנה הוא ובין לו לר' יוסי קושיא על מי שיתן אותה התקנה לדוד האומר ההלל או www.swdaf.com

לב"ד אחרון אבל הראוי שיהא מייחס אותה לאנשי כנסת הגדולה שמתקנין תפלות וברכות. ועל כל פנים יאמרו שהלל זה עצמו מוקדם לדוד. והנראה מדבריהם שהוא מן התורה כמו שפירשתי ויהיה הל"מ או שהוא בכלל השמחה שנצטוינו בה כמו שכתוב וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם כי עיקר השירה בפה וכלי לבסומי קלא הוא ונצטוינו בשמחת השיר על הקרבן ושלא בשעת הקרבן בכלל השמחה אלא שמיעטו ראשי חדשים בגבולין מפני שאינו מקודש לחג ואינו טעון שירה. ושם במסכת ערכין (יא א) אמרו מניין לעיקר שירה מן התורה מהכא תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב אי זו היא עבודה שהיא בשמחה ובטוב לבב הוי אומר זו שירה. אם כן אפשר שנדרוש בימים טובים שכתוב שמחה ונתרבו כל מיני שמחות שתהא השירה מכללם. אבל בשני ממסכת ברכות (יד א) אמרו בהלל ובמגלה מהו שיפסיק . מי אמרינן קריית שמע דאורייתא פוסק הלל דרבנן לא כל שכן או דלמא פרסומי ניסא עדיף. וזה מראה שהוא מדבריהם. אבל אפשר שעל ימי חנכה ועל ימים שאין היחיד גומר בהן את ההלל נאמר וכמו שחלקו אחר כך במימרא הסמוכה לזו ודומיא דמגלה שאלו אבל הלל באכילת פסחים ונטילת לולב יהיה מן התורה כמו שנראה מפשטי שמועות אלו שהזכרנו. ומכל מקום בעל ההלכות פטור מכל התביעות והתרעומות הללו: (השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שורש א)

⁴⁰ בעא מינה אחי תנא דבי רבי חייא מרבי חייא: בהלל ובמגילה מהו שיפסיק? אמרינן קל וחומר: קריאת שמע דאורייתא פוסק - הלל דרבנן מבעיא, או דלמא פרסומי ניסא עדיף? אמר ליה: פוסק ואין בכך כלום. (ברכות יד.)

⁴¹ מי שהיה עבד ואשה - משמע כאן דאשה פטורה מהלל דסוכות וכן דעצרת וטעמא משום דמצוה שהזמן גרמא היא אף על גב דבהלל דלילי פסחים משמע בפרק ערבי פסחים (דף קח.) דמחייבי בד' כוסות ומסתמא לא תיקנו ד' כוסות אלא כדי לומר עליהם הלל ואגדה שאני הלל דפסח דעל הנס בא ואף הן היו באותו הנס אבל כאן לא על הנס אמור. (תוספות סוכה לח.)

⁴² רב נחמן אמר: קרייתא זו הלילא (מגילה יד.) ⁴²

בסייד בסייד

לו אלקים קרובים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו (לו אלקים קרובים אליו כה').43 It would seem that the need to publicize the miracle is primarily there to engender from the publicizer an incremental increase in the accompanying praise and thanks to God for the miracle which in turn will affect those witnessing the publicity.

One could then suggest that the purpose of the Korban Pesach and the Hallel go hand in hand. The Korban Pesach/Toda is designed to generate the curiosity and questioning that is so central to the Mitzva of Sippur Yetziyat Mitzrayim (סיפור יציאת מצרים) – retelling and relaying the story of the Exodus which requires one utilize the didactic methodology of question and answer in order to fulfill their obligation. In addition, it precipitates celebration, praise and thanks to God for the miracles, goodness and salvation that He provided which is akin to the reason for the recital of Hallel. While their common purpose explains why they are connected and may even be accomplished together, nevertheless, it still does not explain why the eating of the Korban Pesach is situated smack in the middle of the Hallel. The are those that explain that the Hallel is split between Hallel HaMitzri, the part of Hallel that is particularly relevant to Yetziyat Mitzrayim, and Hallel HaGe'ula which is more generic in nature and which also focuses on future redemptions.44 This division is reinforced by the traditional practice to recite Sh'foch Chamatcha (שפוך חמתך) prior to the recitation of the second half of Hallel as well as the fact that first half of the Hallel concludes with Ga'al Yisrael (גאל ישראל), a Beracha in the past tense, which is thanking God for the miraculous salvation He provided in Mitzrayim and also includes a prayer for future redemption. While this is a logical division, it still leaves one wondering why is the Korban Pesach, the appropriate buffer and bridge between these two halves of the Hallel.

The Abarbana'el notes that there are three components to the Korban Toda, the sacrifice itself, the accompanying breads and the wine

the merriment and happiness and song which as discussed above are an integral part of the thanksgiving. This combination is how people in their moment of joy celebrate and cause others to rejoice with them. He then proceeds to demonstrate from Pesukim in Navi that this same combination of Shelamim, breads and wine are how Bnei Yisrael will celebrate the future redemption. In that sense, the Korban Pesach/Toda embodies both aspects of the Hallel – the praise for all that God has done and the anticipated redemption in the future. This also is in consonance with the Midrash which states in the future all the sacrifices will be annulled with the exception of the Korban Toda.45 Furthermore, the need for the Korban Pesach to be uniquely roasted (צלי) unlike the Toda is because as Rav Kook notes, roasting is a constricting and binding type of food preparation which represents the necessity for the unification of the disparate parts of Bnei Yisrael in order for there to be redemption.⁴⁶ In that sense, the Korban Pesach is the perfect bridge between the focus on the redemption from Egypt and the anticipatory excitement, praise and thanks to God for the future redemption.

that is imbibed with it. The wine serves to

From the nature of the publicity of the four cups. one can tease out that the context of the Seder night revolves around the family in its broadest This is very similar to the group sense. requirements of the Korban Pesach (See Parshat Bo – Korban Pesach – Of Corporations & Partnerships). Moshe is instructed by God to tell Bnei Yisrael, "...they should take each man, a lamb per house of their father, a lamb per household. And if the household is too little for a lamb, he should take a lamb with his neighbor according to the number of members of the household, according to each man's eating you should make your count for the lamb."47 Based on this imperative, the Mishnayot in Pesachim describe the Korban Pesach as being brought in a "Chabura", a collective of individuals who pool

5

⁴³ אלו הם שש מאות ושלש עשרה מצוות שנאמרו לו למשה בסיני הן וכללותיהן ופרטותיהן ודקדוקיהן, וכל אותן הכללות והפרטות והדקדוקין והביאורין של כל מצוה ומצוה היא תורה שבעל פה שקבלו בית דין מפי בית דין: ויש מצוות אחרות שנתחדשו אחר מתן תורה וקבעו אותן נביאים וחכמים ופשטו בכל ישראל כגון מקרא מגלה ונר חנוכה ותענית תשעה באב וידים ועירובין. ויש לכל מצוה מאלו פירושין ודקדוקין. ויש לכל מצוה מאלו פירושין ודקדוקין. והכל יתבאר בחבור זה: כל אלו המצוות שנתחדשו חייבין אנו לקבלם ולשמרם שנ' לא תסור מכל הדבר וכו', ואינם תוספת על מצוות התורה. ועל מה הזהירה תורה לא תוסף ולא תגרע, שלא יהיה נביא רשאי לחדש דבר ולומר שהקב"ה צוהו במצוה זו להוסיפה למצוות התורה או לחסר אחת מאלו השש מאות ושלש עשרה מצוות: אבל הוסיפה למצוות התורה או לחסר אחת מאלו השם מצות ערוב או לקרות המגלה אם הוסיפו בית דין עם נביא שיהיה באותו הזמן מצוה דרך תקנה או דרך הוראה או בעונתה, ואילו אמרו כן היו מוסיפין על התורה: אלא כך אנו אומרין, שהנביאים עם בית דין תקנו וצוו לקרות המגלה בעונתה כדי להזכיר שבחיו של הקדוש ברוך הוא ותשועות שעשה לנו והיה קרוב לשועינו, כדי לברכו ולהללו וכדי להודיע לדורות www.swdaf.com

הבאים שאמת מה שהבטיחנו בתורה כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרובים אליו כי"י אלקינו בכל קראנו אליו. ועל דרך זו היא כל מצוה ומצוה שהיא מדברי סופרים בין עשה בין לא תעשה: (סוף מנין המצוות הקצר של הרמב"ם) ⁴⁴ הגר"א בפירושו להגדה

⁴⁵ וכי תזבחו זבח תודה, רבי פנחס ורבי לוי ורבי יוחנן אמר בשם ר' מנחם דגליל לעתיד לבא כל הקרבנות כולן בטלין וקרבן תודה אינו בטל לעולם, כל ההודיות בטלין והודיית תודה אינה בטלה לעולם, הה"ד (ירמיה לג) קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה קול אומרים הודו את ה' צבאות כי טוב ה' כי לעולם חסדו מביאים תודה בית ה' זה קרבן תודה, וכן דוד אמר (תהלים נו) עלי אלקיי נדריך אשלם תודות לך תודה אין כתיב כאן אלא תודות ההודיה וקרבן תודה. (תנחומא אמור יד)
⁴⁶ עולת ראיה א עמ' קעט

¹ דַּבְּרוּ אֱל־כָּל־עֻדֶּת יִשְׁרָאֵל לֵאמֹר בֶּעָשַׂר לָתְדֶּשׁ הַאֶּה וְיִקְחָוּ לָהֶם אִישׁ שֶׂה לְבֵית־אָבַת שָׁה לָבֵּיִת: וְאִם־יִמְעַט הַבַּיִתׁ מִהְּיוֹת מִשְּׁה וְלָקֵח הֹוּא וּשְׁכֵנוֹ הַקְּרָב אָל־בֵּיתִוֹ בְּמִכְּסַת נְפַשָּׁת אִישׁ לְפֵי אָכִלוֹ מָּכְסוּ עַל־הַשֵּׁה: (שם יב,ג-ד)

בס"ד

together to share in a Korban Pesach.⁴⁸ That is because, it is necessary for these principles to be conveyed in a constructive setting, one big enough to foster celebration, but one small enough to allow for individual attention and engagement. In terms of praise engendered by the publicity, the four cups function in the same manner as the Chanuka candles and the The prop utilized to effectuate the Megilla. publicization is an integral part of facilitating that praise because it centers on the story and arouses questions which prompt responses that enhance the message of thanksgiving being conveyed by their usage. The candles recall the miracle of the oil and convey light in a time of darkness. The reading of the Megilla (איגרת) recalls the many decrees and pronouncements and the swinging fortunes of Bnei Yisrael. Similarly, the wine also functions as a demonstration of free people⁴⁹ and is the mechanism for song and celebration.

In this way, the four cups, the Hallel and the Korban Pesach all function jointly to produce an enhanced environment of eliciting discussion of the miraculous salvation that God provided Bnei Yisrael which necessitates praise and thanks to God. At the center of that message sits the Korban Pesach/Toda which ties our past to our future. Our recognition of God's benevolence and our acknowledgement of His centrality to our formation and continued viability as a nation is essential to our survival. This is the essence of what we are attempting to convey to the family gathered and the next generation on Pesach night. We celebrate, eat, drink, thank and praise God for Yetziyat Mitzrayim (Maggid,

the first half of Hallel, the first and second cups of wine and the Korban Pesach) which set us on a trajectory as a nation and provided us the legacy we have today. Though, that is not enough, we must also believe that there will be more opportunities to offer the Korban Pesach/Toda in the future where we will rejoice, eat, drink, thank and praise God for all he will do for us (Korban Toda, second half of Hallel and the third and fourth cups). The key of course is that the more we are unified and recognize, thank and praise God, the more likely He is to provide us with those opportunities. The Seder is a large thanksgiving meal and celebration with the Korban Pesach as its centerpiece bridging between past and future salvation and it is the opportunity to convey those messages forward to the future generations.

ּוְהָיא שֶעַמְדָה לַאֲבּוֹתֵינוּ וְלָנוּ שֶלֹּא אֶחָד בִּלְבָד עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, אֶלָּא שֶבְּכָל דּוֹר וָדוֹר עוֹמְדִים עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מַצִּילֵנוּ מִיָּדָם

לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חַיָּבִים לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַבֵּחַ, לְפָּאֵר, לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חַיָּבִים לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַבֵּחַ, לְפָאֵר, לְרוֹמֵם, לְהַדֵּר, לְבָרֵךְ, לְעַלֵּה וּלְקַלֵּס לְמִי שֶעָשָה לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלוּ: הוֹצִיאָנוּ מֵעַבְדוּת לְחֵרוּת מִיָּגוֹן לְשִׁמְחָה, וּמֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב, וּמֵאֲבֵלָה לְאוֹר גָּדוֹל, וּמִשְּעְבּוּד לְגִאֵלָה. וְנֹאמֵר לְפָנִיו שִירָה חֲדָשָה: הַלְלוּיַ-הּ.

Shabbat Shalom Chag Kasher V'Sameach

לעילוי נשמת הנרצחים ז"ל בארץ ישראל, לרפואה שלימה לפצועים, לגאולה קרובה לנעדרים ולשבוים, והצלחה ושמירה ובשורות טובות וישועות ונחמות לכל כלל ישראל ובמיוחד לחיילי צה"ל העומדים על משמר ארצנו וערי אלקינו

⁴⁹ [i] בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים שנאמר +דברים ו'+ ואותנו הוציא משם וגו', ועל דבר זה צוה הקדוש ברוך הוא בתורה +דברים ה'+ וזכרת כי עבד היית כלומר כאילו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לחירות ונפדית. [ז] <u>לפיכך</u> כשסועד אדם בלילה הזה צריך לאכול ולשתות והוא מיסב ב דרך חירות, וכל אחד ואחד בין אנשים בין נשים חייב לשתות בלילה הזה ארבעה כוסות של יין, אין פוחתין מהם, ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה לא יפחתו לו מארבעה כוסות, שיעור כל כוס מהן רביעית. (רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ז לו מארבעה כוסות, שיעור כל כוס מהן רביעית. (רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק ז לו מארבעה כוסות, שיעור כל כוס מהן רביעית.

הלכה ו - ז)

6

⁴⁸ שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד אלו הופכין את פניהם הילך ואוכלין ואלו הופכין את פניהם הילך ואוכלין והמיחם באמצע כשהשמש עומד למזוג קופץ את פיו ומחזיר את פניה ואוכלין והמיחם באמצע כשהשמש עומד למזוג קופץ את פיו ומחזיר את פניו עד שמגיע אצל חבורתו ואוכל והכלה הופכת את פניה ואוכלת: (משנה פסחים ז,יג) הממנה עמו אחרים בחלקו רשאין בני חבורה ליתן לו את שלו והוא אוכל משלו והן אוכלין משלהן: (שם ח,ד) אין שוחטין את הפסח על היחיד דברי רבי יהודה ורבי יוסי מתיר אפילו חבורה של מאה שאין יכולין לאכול כזית אין שוחטין עליהן ואין עושין חבורת נשים ועבדים וקטנים: (שם ח,ז)